

Motion till riksdagen 2009/10:So340

av **Per Lodenius (c)**

Tillståndssystem för handeln med tobak

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frågan om tillståndsplikt för tobaksförsäljning bör utredas.

Motivering

Insatser för att minska tobaksbruket är ett av de mest angelägna och effektiva områdena när det gäller att förbättra hälsan. Sverige har, genom att ansluta sig till Världshälsoorganisationens konvention för tobakskontroll, åtagit sig att minska konsumtionen av tobak. Det övergripande målet är att skydda nuvarande och framtida generationer från de inte bara hälsomässiga utan också sociala, miljömässiga och ekonomiska konsekvenserna av tobaksbruk och exponering för tobaksrök.

Riksdagen har under såväl innevarande som föregående mandatperiod beslutat om mål för folkhälsopolitiken, och minskat tobaksbruk är ett av dessa mål. Ett av etappmålen gäller en halvering till år 2014 av antalet ungdomar under 18 år som börjar röka eller snusa. Tobaksbruket bland ungdomar minskar, men endast långsamt, och det är långt kvar till att nå målet. Det krävs nu kraftigt förstärkta tobakspolitiska insatser i syfte att minska tobaksbruket bland barn och ungdom.

Det är förbjudet att sälja tobaksvaror till den som inte har fyllt 18 år. Flera undersökningar visar dock att efterlevnaden av ålderskontrollen inte fungerar tillfredställande. Statens folkhälsoinstitut har till exempel i rapporter om länsstyrelsernas och kommunernas tillsyn av alkohol- och tobakslagen kommit fram till att antalet ingripanden mot olovlig tobaksförsäljning, från såväl polisens som kommunernas sida, är få och inte står i rimlig proportion till den sannolika förekomsten av olovlig tobaksförsäljning så som den avspeglas i undersökningar om ungdomars inköpsvanor. Några större butikskedjor, lik-

Fel! Okänt namn på

som vissa kommuner och regioner, har gjort viktiga insatser för att förbättra läget, men efterlevnaden förblir ändå dålig.

Åldersgränser för tobaksköp finns i många länder. USA har lyckats kraftigt begränsa illegal tobaksförsäljning till ungdomar. En av de metoder som ingår i strategin för att göra tobaken mer svårtillgänglig är ett system med säljtillstånd – ”licensiering” – av tobakshandeln. Ett dussintal delstater (samt ett stort antal regioner och kommuner) har infört licensiering. Den handlare som säljer illegalt kan förlora licensen. Licensiering för att få sälja tobak krävs även i de australiska delstaterna Sydaustralien, Västaustralien, Tasmanien, Queensland och i huvudstadsdistriktet Canberra. Frankrike har sedan länge ett system för licensiering. Tillståndskrav för tobaksförsäljning finns också (enligt WHO) i Belgien, Bulgarien, Cypern, Estland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Lettland, Litauen, Polen, Slovakien, Slovenien, Spanien, Tyskland, Ungern och Österrike. Även i Finland införs nu tillståndsplikt för tobaksförsäljning. I Sverige har dock licensiering inte föreslagits av den utredning som i våras presenterade förslag för att förbättra efterlevnaden av åldersgränsen vid tobaksförsäljning.

Det finns därför skäl att åter aktualisera Folkhälsokommitténs förslag i sitt slutbetänkande 2001 att detaljhandel med tobak skulle bli tillståndspliktig. Detta förslag bör dock kompletteras ytterligare. Syftet bör vara att oseriösa näringsidkare och näringsidkare som inte kan utöva tillräcklig kontroll över tobakshandeln (t.ex. därför att deras verksamhet huvudsakligen avser andra varor eller tjänster) inte ska kunna bedriva handel med tobak.

En tillståndsplikt bör omfatta även importörer och partihandlare. Försäljning mellan näringsidkare som saknar tillstånd bör förbjudas. Med andra ord bör en partihandlare som säljer till en olicensierad detaljist, liksom en detaljist som köper från en olicensierad importör eller partihandlare, kunna drabbas av påföljder och i svårare fall få tillståndet återkallat. Liknande regler finns redan för handeln med nikotinläkemedel. En sådan licensiering skulle självfallet också innebära kraftigt förbättrade möjligheter att motverka och beivra tobakssmuggling.

Stockholm den 28 september 2009

Per Lodenius (c)